

1416; reprod. Alart-Aragó I, 14; Villan., *Vi. Lit.* XIII, apèndix 1; *Hist. Lgd.* II, apèndix 45); 834 (Longnon, *NLL d. Fr. i.* 237, § 954).

En els docs. de *Cat. Car.*, tom II, figura igualment la menció de 834 de «*Bascara in pago Bisuldunense*»⁵ i altres quatre mencions dels Ss. IX-X. No hi veig raó suficient per creure que es refereixen a dos llocs diferents, un altre a l'Alt Empordà. La situació de la vila arran del Fluvià i del límit comarcal es prestava a ser reivindicada alhora pel comtat de Besalú i el d'Empúries. El «villare *Spedulias*» o «*Spodilio*» que s'indica en aqueixes cites no és l'*Espolla* a l'Alt Empordà, car el tipus toponímic *SPEDULIA* es repeteix en diverses comarques —mentre que el nom *Bàscara* és ben singular— i notem que entre aquests *villares*, junt amb *Spedulias* es posa *Terradelas* (var. *Terratellus*), òbviament 'Terradellas', *Galliners* i *Parets*, pobles coneguts tots ells immediats a Bàscara.

840-41: «*Baschara cum suis villaribus --- Archas Spedulias Terratellus ---*» (*Esp. Sagr.* XLIII, 381; 20 *BABL* III, 95); 922: *Bascara* (Balari, *Or.*, 247); 968: *Baschara* (Monsalv., 233); 1055: *Barchara* (*BABL* III, 328); 1187: *Bascara* (*BABL* II, 442); 1261: *Basquera* (en ll.) (MiretS., *Itin. J. I.*, 314); id. id. (bis) (Soldevila, *Pere el Gran* III, 447); 1286: *Bascharam* (*BABL* x, 65); Muntaner: *Basquera* (cap. 23). Alsius (p. 104) dóna encara altres cites de la forma *Bascara* o *-sch* en els anys 881, 893, 925, 1002, 1255, 1379 i alguna altra; cf. Monsalvatje XVI, 264; XVII, 53, 91.

Guillaume de Nangis, *Chron.* escriu «juxta *Basquarium*» referint-se als fets de 1285 (Coll Aleontor, *Desclot* v, 40 n.). En una moneda merovingia es troba la variant *BASCORA*, com a nom d'un castell «*castro R. Bascorae*» (Holder, vol. III, s. v.), és doncs NL, i vist el gran paper que féu des d'antic el castell de Bàscara en les guerres de la Reconq. S. XIII etc. (Nangis, Muntaner, *Capit.* de Baluze, Longnon) és possible que es tracti d'una moneda emesa, en la nostra vila, p. ex. quan els francs atacaven els moros a Girona, a mitjan S. VIII, si bé el fet que aquesta moneda es trobà a Belfort, tan lluny, ens en fa dubtar: potser un altre lloc homònim? val a dir que ni a França ni enlloc no sabem cap nom ni pista ling. on enfilar-ho. I fins si es tractés d'un altre lloc és dada valuosa, per al judici etno-etimològic del nom; la variant en *co-* pot ser útil en el problema leximòrfic que presenta.

ETIM. Indubtablement pre-romana. I la coincidència amb els noms hispànics i catalans en *VASC-* o *BASC-*, suggereix quasi segurament provenença pre-indoeuropea, ço que en el nostre domini lingüístic coincideix generalment amb la família ibero-basca: de *VASCONES* i, més a prop, *Bascanó/Bascano*, *Bescaran*, *Basco* etc. ¿Potser un **VASC-ARA* en un sentit com 'vila vascònica'? Ni hi hauria per afirmar-ho base històrico-geogràfica que permetés corroborar-ho, ni n'hi hauria per negar-ho (cf. *Bascoma*, infra) però una formació en *ARA* lliga tan poc amb *-on* que ho hem de deixar en termes escèptics.

Més aviat hi ha base toponímica catalana per sospitar-hi l'arrel del basc *BASO* 'timba', 'lloc de maleses',⁶⁰

puix que amb aquesta ajuntem noms força pròxims com *Bas*, *Bassegoda*; i, amb la *-k-*: *Bescanó* i *Bascano* (veg. *Besc-* i s. v. *Aneu*); i que no era sols arrel estrictament basca sinó probablement comuna amb l'ibèric, ja ho hem hagut d'admetre parlant del xativí *Baset* (s. v. *Bas-*).

La situació de Bàscara no deixa de donar-hi peu: edificada arran del Fluvià, el marge del riu forma allí un desnivell brusc d'unes quantes desenes de metres. El ribagorçà *Basco* està damunt d'un precipici (cert, incomparablement més alt), i aquí la *-k-* s'explica per mitjans bascos: sufix *BASO-KO-*. Doncs; potser també *BASO-KO-RA?* cf. el citat *Bascora* monetar. Potser no s'hi pot fer objecció ferma per la poca versemblança d'una accentuació ante-proparoxítona (en llengua ibèrica què sabem?).

Més aviat xoquem amb el fet fonètic cert que *CO-RA* havia de perdre d'hora la vocal postònica interna, davant *-R-*, segons les nostres normes fonètiques; sempre, però, podríem admetre que coexistissin dues variants leximòrfiques *CO-RA* i *CARA*, i fins imaginar que encara que les antigues dades documentals i la forma normal d'avui responguin a *CARA*, hi vagi conviure l'altra en temps antic; i àdhuc al·legar-hi la pronunciació vulgar moderna *báskra*, per més que la validesa d'això últim sigui recusable. D'altra banda, sense deixar d'atenir-nos a la connexió amb els nostres *NLL* en *Basc-/Besc-*, podem suposar que en la ignorada morfologia del nostre ibero-basc una formació *BAS-KA-* fos possible.

En lloc d'una derivació també es podria pensar en un compost *BAS-KARI* 'la roca de la timba' (cf. *quer* < *KARI*), si bé no hi guanyaríem en versemblança formal: car per donar compte de la *-A*, així caldria postular **BÁS-KARIA* i llavors tornem a tenir un sobrestruïxol.

En conclusió, només l'origen pre-romà és cert del tot, probablement l'arrel ibero-basca, i versemblant el lligam amb el tipus bascoide *Basco/Bascà-n(e)u*, si bé subjecte a l'obscuritat dels detalls leximòrfics.

En apèndix, un parònim mal conegut, del mateix radical, a l'alt Vallespir: en una llista de noms del te. de Prats de Molló, datada de 1309 (si bé en el *Llibre Roig*, copiat l'a. 1643): «Termini in Vilare de Miralles --- Campum d'en Brugat et Rupis de *Bascaro*, que ---» (f. 81r: sembla que hi ha damunt de la *o* una gran tilde, de forma desusada, de manera que seria *Bascaron*). Dada benvinguda, perquè prova (encara millor que els fets topogràfics de Bàscara) que es tracta de llocs rocósos i encinglerats (*rupis*); cf. *Les Queroses* nom dins el mateix terme, que Ponsich (*Top.*, p. 84) documenta des de 1327; i del vilar de Miralles, en dóna moltes dades des de 936. Si sabéssim a quina part era del vast terme de Prats, judicariem si pot contenir el mateix mot que la grossa pda. *El Brescany* (vall al NO. del terme): suposant que es partís de **Bescran/Bascron*.

Basco, V. *BAS* (supra)